

Reševanje spomina avstrijskih partizanov

Od osebne in družinske travme do zgodovinske travme nekega naroda in neke države

BORIS JAUŠOVEC

POTRNA/LAAFELD
(OD NAŠEGA POROČEVALCA)

V Pavlovi hiši Društva Sedmi člen za štajerske Slovence v Avstriji so v petek zvečer odprli z več vidikov izjemno zanimivo razstavo avstrijskega koroškega umetnika **Ernsta Logarja** Konec spomina. Na osmih televizijskih ekranih, ki stojijo na kmečkih kuhinjskih mizah, lahko obiskovalci, ko si nadenejo slušalke, spremljajo živa pričevanja o drugi svetovni vojni ducata avstrijskih partizanov, pripadnikov slovenske koroške manjšine.

Kot je povedal avtor, je bila povod za to nenavadno umetniško postavitev, "osebna travma, ki je tičala v prikriti družinski zgodbi". Dedek **Ernsta Logarja** je bil namreč tik pred zlomom tretjega rajha aprila 1945 usmrčen kot partizan. Ko se je Logar, ki se nikoli ni naučil slovensko, kljub slovensko govorečim prednikom, "saj to družbenopolitično v 70-ih letih na Koroškem", zavoljo psihoterapevtskih učinkov ukvarjal z družinsko zgodbo, je srečal še več koroških slovenskih partizanov.

Njihova presunljiva pričevanja je posnel s kamero in mikrofonom ter ugotovil, da ima za avstrijske razmere precej vnetljivo politično gradivo. Prvo razstavo je zato po privolitvi predsednice državnega zbora **Barbare Prammer** pripravil pred dvema letoma v parlamentu na Dunaju. Postavitev v Potrni, ki je na ogled do konca februarja, je osma po vrsti. Logar spomladi objublja še knjigo pri celovski založbi Drava. Od dvanajstih sogovornikov, devetih partizanov in treh partizank, jih je danes živih le še pet, prav letos sta umrla še dva njegova pričeval-

Ernst Logar pred televizijskimi zasloni v Pavlovi hiši (Boris Jaušovec)

Daleč najpomembnejši, najučinkovitejši ter najdaljši boj

ca Ana Zablatnik, partizansko Dragica, in Loki Schellander. Od tod ime Konec spomina, ki pa ga Logar uspešno rešuje s sodobno digitalno tehniko.

Na otvoritvi je spregovorila tudi celovška zgodovinarica **Brigitte Entner**. Opisala je trpljenje koroških Slovencev, ki so ob anšlusu nacionalsocialistični

oblasti izrazili lojalnost. Toda ta jim jo je poplačala s sistematičnim raznarodovanjem in grožnjo fizičnega izginotja. Tradicionalno katoliški koroški Slovenci so se odločili za upor, še posebno po aprilu 1942, ko so nacisti v dveh dneh izselili 200 koroških slovenskih družin. Entnerjeva je dejala, da je bil njihov partizanski boj "v Avstriji med drugo svetovno vojno vojaško daleč najpomembnejši, najučinkovitejši ter najdaljši". Ni pozabila dodati, da je tudi zavoljo tega odpora leta 1955 Avstrija znova dobila suverenost z državno pogodbo, "pa partizanskemu boju na Koroškem doslej še niso postavili niti enega javnega spomenika".

Ta spomenik je na neki način napravil Ernst Logar. Koroški partizani si ga zaslužijo. V bojih je padlo okoli 500 koroških Slovencev, okoli 400 je bilo aretiranih (med njimi 62 duhovnikov), polovica teh je življenje izgubila v nacističnih zaporih in koncentracijskih taboriščih, partizansko gibanje pa naj bi bilo po podatkih Entnerjeve na Koroškem zadrževalo okoli deset tisoč obožroženih mož nacističnega režima.